

Ponaučení pro VÝCVIK se ZBRANĚMI

Ponaučení

pro

VÝCVIK SE
ZBRANĚMI, A

Pro jejich využití:

*Podle rozkazu ctihodné Tajné Rady
jeho Královského Veličenstva*

V Londýně vydali BONHAM
NORTON, a JOHN BILL,
Tiskaři jeho Nejjasnější
Královské Výsosti.

1623.

Ponaučení pro VÝCVIK se ZBRANĚMI

Protože není možné spolehlivě změřit tyto vzdálenosti od oka, určujeme vzdálenost šesti stop mezi jednotlivými zástupy tak, že je vojákům přikázáno, aby, tam kde stojí, rozpažili ruce a postavili se do takového rozestupu, aby se jejich dlaně navzájem dotýkaly.

Vzdálenost mezi řadami pak určujeme tak, že pro stejnou vzdálenost šesti stop se konce pík pikenýrů téměř dotýkají kotníků těch, kdo pochodují před nimi. Druhý rozestup, tedy vzdálenost tří stop mezi zástupy, určujeme tak, že rozkážeme vojákům, aby své rozpažené ruce pokrčili v loktech, a postavili se od sebe tak daleko, že se jejich lokty dotýkají. Stejnou vzdálenost mezi řadami pak rozlišujeme tak, že řady stojí u sebe v takové vzdálenosti, aby se vojáci téměř dotýkali konců mečů těch, kteří stojí před nimi..

Nejdříve ze všeho je potřeba pochopit, že jsou užívány tři druhy rozestupů, a to široký rozestup (Open Order), rozestup (Order) a úzký rozestup (Close Order). Široký rozestup, tedy první vzdálenost, znamená, že vojáci stojí od sebe ve vzdálenosti šesti stop.

Druhá vzdálenost, nebo také rozestup se zaujme tak, že vojáci stojí od sebe v řadách i zástupech ve vzdálenosti tří stop. Tento rozestup se používá, když jsou vojáci v boji, když nastupují proti nepříteli, mají se zastavit nebo otáčet. Pokud jsou však na pochodu krajinou, mají dodržovat rozestup tří stop pouze mezi zástupy, a mezi řadami mají rozestup šesti stop. Třetí vzdálenost, nebo také úzký rozestup, má být nařízena pomocí slova semknout, a činí jeden a půl stopy mezi zástupy a tři stopy mezi řadami. Tento rozestup má být využívám pouze pikenýry, a nemá být použit v jiném případě, než v okamžiku, kdy je potřeba, aby oddíl stál pevně a mohl přijmout útok protivníka. Mušketýři nikdy nesmí stát blíže než na vzdálenost tří stop oběma směry, neboť potřebují prostor pro volné zacházení se svými zbraněmi.

Při výcviku manévrů má být vždy udržován rozestup šesti stop oběma směry, a v tomto rozestupu je také kompanie na počátku rozestavena. Následně ji seznámíš s následujícími rozkazy:

Ponaučení pro VÝCVIK se ZBRANĚMI

Když budeš provádět protichod na pravou stranu, musí první řada udělat pouze jeden krok vpřed pravou nohou, a pak se obrátí. Další řady pak musí dojít na místo, ze kterého první řada zahájila protichod.

Obdobně, pokud budeš provádět protichod na levou stranu, musí první řada udělat jeden krok vpřed levou nohou a pak se obrátit. Další řady stojící za nimi pak opět musí dojít na totéž místo, a tam se obrátit, jak bylo řečeno dříve.

Stejný postup má být dodržen, když budeš provádět protichod zástupy.

Vyrovnejte zástupy.
Vyrovnejte řady.
Pozor,
Obráťte se za pravou rukou.
Jak jste byli.
Obráťte se za levou rukou.
Jak jste byli.
Obráťte se za pravou rukou dokola.
Jak jste byli.
Obráťte se za levou rukou dokola.
Jak jste byli.
Zdvojte řady napravo.
Jak jste byli.
Zdvojte řady nalevo.
Jak jste byli.
Zdvojte zástupy napravo.
Jak jste byli.
Zdvojte zástupy nalevo.
Jak jste byli.
Middle-men, zdvojte vpravo čelo oddílu.
Jak jste byli.

Middle-men, zdvojte vlevo čelo oddílu.
Jak jste byli.

Řady, { za pravou
nebo levou
rukou } protichod.

Jak jste byli.

Za pravou
nebo levou rukou } se obraťte.

Je potřeba poznamenat, že pokud je vydán rozkaz "Jak jste byli", vždy se voják musí vrátit opačným směrem, než ze kterého původně vyšel. Tedy, například, pokud se obrátil za pravou rukou, má se vrátit „jak byl“ za levou rukou, a obdobně u všech dalších povelů.

Jsou zde zmíněny, pro jejich rozlišení, protichody řadami a zástupy, nicméně při vykonání se řady nebo zástupy nezmiňují, a je velen pouze za pravou rukou protichod nebo za levou rukou protichod.

Ponaučení pro VÝCVIK se ZBRANĚMI

Když cvičíš s
jedinou
kompanií, pak
před otáčením
zdvoj řady, aby
byl oddíl menší.
Pokud se ale
toto provádí s
částí pluku nebo
jakýmkoli
větším oddílem,
zmenši pouze
rozestupy mezi
řadami i zástupy
na vzdálenost tři
stop, a otáčení
prováděj takto.

Tento způsob
zvětšení
rozestupů se
použije pouze
při otáčení jedné
kompanie. Pro
větší tělesa, kde
je vynecháno
zdvojení, pouze
nejdříve zvětšíš
vzdálenosti mezi
řadami, a
následně
zástupy, na
široký rozestup
šesti stop, a takto
je navrátíš, jak
byli.

Zástupy { za pravou
nebo levou
rukou } protichod.

Za pravou
nebo levou
rukou, } jak jste byli.

Před otáčením.

Řady { na pravou
nebo levou
stranu } zdvojit.

Zástupy { napravo,
nalevo nebo
na střed } zmenšit
vaše } rozestupy { na tři stopy
mezi
zástupy.

Řady { zmenšete
váš
rozestup } na tři stopy
mezi
jednotlivými řadami.

Doprava otočit
Doleva otočit
Dokola se otočit } což se každé
provádí tak často,
jak je potřeba

Poté, co jste se otočili.

Řady, rozestupte se vzad na dvojitý rozestup.
Zástupy seřadit na rozestup, tedy na tři stopy.
Řady jak byly.

Když se budeš
otáčet na pravou
stranu, zdvoj
řady na levou
stranu, a když
otáčíš oddíl
doleva, zdvoj
řady napravo.
Takto zůstanou
na svých
místech přední
vojáci v
zástupech,
kolem kterých
se pak oddíl
otáčí.

Dvojitým
rozestupem je
myšlen rozestup
i2 stop. Takto se
pak řady (které
se před tím
zdvojily),
mohou vrátit na
svá původní
místa, a
zaujmout
rozestup šesti
stop, ve kterém
byly před
zdvojením.

Ponaučení pro VÝCVIK se ZBRANĚMI

Při zvětšování rozestupů mezi řadami nebo zástupy, musíš dohlédnout, aby se pohybovaly všechny zástupy nebo řady, s výjimkou těch, které jsou na opačné straně, než na kterou se těleso rozestupuje, a tyto mají stát na místě, a to tak dlouho, dokud druhá a postupně následující řady nezaujmou své místo.

Pokud máš záměr zmenšit rozestup mezi zástupy na pravou nebo levou stranu, krajnímu zástupu na dané straně musí být přikázáno, aby stál, a ostatní zástupy se k němu přiblíží.

Píky vztyč.
Píky k noze.
Píky na rameno.
Píky k boji.
Píky k noze.
Píky vleč.
Píky k líci.

Při boji pokládá píky k boji pouze polovina řad. Zadní polovina pokládá píky tak, že je drží nad hlavami předních řad, aby jim neublížili, ať již při útoku nebo ústupu. Tímto způsobem také nedochází k tomu, aby byly píky poškozeny nepřátelskou střelbou, jako by tomu bylo, kdyby byly ponechány vztyčené..

Následující povely jsou prováděny jak na místě, tak za pochodu:

Píky k boji.
Píky na rameno.
Píky napravo k boji.
Píky na rameno.
Píky nalevo k boji.
Píky na rameno.
Píky vzad k boji.
Píky na rameno.
Zastavte se.
Píky k noze.

Pokud se pokládají píky k boji, a stojí se na místě a zakračuje se pravou nohou vzad. Při pochodu se pak vykračuje levou nohou vpřed.

Pro střelce z mušket

Je potřeba dodržovat všechny pozice, které jsou popsány v knize její Výsosti. Při výcviku však musí být veleny pouze tyto tři povely.

Připravte se.

Zamířte.

Vystřelte.

Tví mušketýři se musí při všech svých pohybech obracet za pravou rukou, a také dohlédnout, aby ústí jejich zbraní směřovalo vzhůru, a to jak při tom, kdy mají zbraně na rameni, při zasypávání pánviček prachem, i při tom, kdy chrání své pánvičky a jsou připraveni ke střelbě.

Při postupu proti nepříteli, když se nepostupuje volně a bez seřazení, musí střelci vést střelbu po řadách tímto způsobem. Dvě řady se současně připraví ke střelbě, a postoupí deset kroků před těleso. V této vzdálenosti pak musí stát seržant (nebo, pokud je těleso větší, některý vyšší důstojník), a na úroveň tohoto důstojníka musí mušketýři nastoupit, když se připravují a střílejí. Nejdříve nastupuje první řada, a v okamžiku, kdy první řada střílí, drží druhá řada furkety u mušket a chrání své pánvičky. V okamžiku, kdy první řada odešla, se druhá řada připraví, vystřelí a odchází zpět. Nyní, když první dvě řady vyrazily ze svých míst na čele oddílu, musí následující dvě řady sejmout muškety z ramen a připravit se, takže budou schopny vyrazit deset kroků vpřed jako předcházející řady, jakmile předcházející ustoupily pryč. Následně provádějí střelbu stejně, jako předchozí řady, a stejně tak činí postupně po dvojicích všechny následující řady.

Způsob, jakým je prováděna střelba při ústupu od nepřítele, což se vykoná takto:

Pokud je oddíl na pochodu, připraví se krajní řada ke střelbě, avšak zůstává vyrovnaná se zbytkem oddílu. Jakmile je připravena ke střelbě, obrátí se všichni vojáci této řady vpravo, vystřelí, rychlým pochodem obejdou útvar a zařadí se před čelo oddílu. , Jakmile se první řada obrátila aby vystřelila, nachystá se ke střelbě další řada stejně, jako to udělala řada před ní, a stejně tak i ostatní.

Palbu na křídle provádíme tímto způsobem: Krajnímu zástupu nejbližší nepříteli je veleno, aby se připravil ke střelbě, avšak aby zůstal stále vyrovnaný v oddílu, dokud není připraven ke střelbě. Následně se tento zástup obrátí na pravou nebo levou stranu, podle toho, jestli je nepřítel na pravém nebo levém křídle, a najednou vystřelí. V okamžiku, kdy vystřelili, nezůstávají nečinní, ale na místě, kde stojí, nabíjí své zbraně. Jakmile se výše zmíněný zástup obrátil, aby vystřelil, připraví se ke střelbě následující vnější zástup, vždy ale pokračuje se zbytkem oddílu, dokud Bringer up tohoto zástupu nedošel o něco před Leadera zástupu, který již vystřelil. Následně se najednou obrací, vystřelí a dále postupuje stejně, jako předcházející zástup. Stejně pak provádějí střelbu všechny následující zástupy. Na čele prvního zástupu se musí nacházet seržant (nebo, pokud je oddíl větší, některý vyšší důstojník), a jakmile druhý zástup vystřelil a zahájil nabíjení, má tento důstojník vest první zástup vpřed, aby první zástup vyrovnal s druhým, a stejným způsobem postupuje u dalších zástupů, dokud neshromáždí celé křídlo. Následně se pak vyrovná čelo oddílu s pikenýry.

Při posledním způsobu střelby se připraví ke střelbě najednou celé křídlo mušketýrů, a první řada vystřelí z místa, na kterém stojí, bez toho, aby postupovala. Následně tak rychle, jak je schopna, nicméně uspořádaně ustoupí zpět, následovaná postupně ostatními řadami.

Výzbroj pikenýra tvoří nákrčník, kyrys, přilba, meč a opasek se závěsníkem.

Ponaučení pro VÝCVIK se ZBRANĚMI

Výzbroj mušketyra tvoří mušketa, furketa, bandalír, přilba, meč, opasek a závěsník.

Je vyžadováno, aby měly všechny muškety stejnou ráži, a píky stejnou délku. Avšak, toto není možné zavést okamžitou výměnou, neboť by to vedlo k velkým nákladům a obtížím. Královi náměstci a jejich zástupci mají spíše působit povzbuzením a příkladem, neboť takto je to jeho Výsosti viděno jako nejprůhodnější. Jeho Výsost si také všímá a bude milostiva k těm, kteří nejdříve poskytnou zbraně podle tohoto nařízení, aby následně prosadila jeho všeobecnou platnost. V případě, kdy je však zbraně kvůli opotřebení nutno vyměnit, musí být tento rozkaz přísně dodržován.

Výzbroj jezdce, a konkrétně kyrysníka, tvoří nákrčník, kyrys, šosy, nárameníky, nátepníky, levá rukavice, ochrana stehen, uzavřená přilba, meč, opasek se závěsníkem, dvojice pistolí s kolečkovými zámky, sedlo, ohlávka, udidlo, poprsník, podocasník, a spolu s tím kožená pouzdra pro přepravu pistolí, nezbytné zavazadlo pro přepravu jeho věcí, a dobrý kůň, kterého sedlá.

Výzbroj arkebuzíra, nebo dragouna, který nahradil lehkou jízdu (a má při téměř všech válečných akcích stejné využití) tvoří dobrá arkebuza nebo dragounská puška vybavená železným závěsem, aby mohla být nesena na řemenu, opasek s prachovnicí a malou prachovničkou na pánvičkový prach, klíč na natahování zámku, váček na kule, otevřená přilba s lícnicemi, dobrý dlouhý kožený kabátec, meč, opasek a závěsník, sedlo, ohlávka, udidlo, poprsník, podocasník, popruhy k uchycení jeho zavazadla a kůň, který je menší kvality a menší ceny, než kůň kyrysníka.

Při výcviku pěchotních oddílů mají mít kompanie pouze sto mužů, nepočítaje v to důstojníky, kteří mají být co nejvíce pohromadě, aby mohli cvičit spolu s vojáky bez velkých obtíží a s menší ztrátou času, když je kapitánem nařízeno, aby se shromáždili.

Ponaučení pro VÝCVIK se ZBRANĚMI

o Leader Kompanie má být rozdělena na zástupy o deseti mužích v každém
- zástupu. V zástupu jsou pak určeny pozice Leader, Bringer up, dva
- Middlemen, tři muži mezi Leader a jeho Middleman, a nakonec tři
o Middle man muži mezi Bringer up a jeho Middleman. Když je spojeno několik
o Middle man kompanií, mají cvičit v tělese o hloubce deseti řad (neboť tento poměr
- je nejvýhodnější jak přijmutí jakéhokoli útoku, a provádění všech
- rozkazů). Nicméně, pro nezbytnost při službě a také pro účely
o Bringer up výcviku, je potřeba zmenšit hloubku útvaru na pět mužů, čímž oba
Middlemen zaujmou pozici Bringers up, a takto dohlíží na trojici mezi nimi a
Leader nebo Bringer up. Je velmi užitečné připravit a vycvičit vojáky v zacházení se
zbraněmi a seřazení, proto však není nezbytné, aby byla shromážděna celá kompanie.
O nedělích po večerních modlitbách a o svátcích (tak, jako tomu bylo dříve při
výcviku lučištníků) mají Leader, Bringer up nebo Middlemen cvičit pohromadě s
jejich zástupy, nebo s takovou částí, u které je pro ně nejvýhodnější. Dále pak má
jednou za měsíc nebo šest týdnů kapitán, poručík nebo jiný důstojník (s vědomím
nejbližšího zástupce králova náměstka) o svátcích shromáždit skvadronu jeho
kompanie, nebo celou kompanii, podle toho, co připadá vhodnější zástupci
královského náměstka.

o Leader Obdobné uspořádání platí pro jízdu. Ta má být ale seřazena tak,
- že zástup jezdců nemá mít nikdy hloubku větší než šest mužů, a je
o Middle man rozdělen na Leader, Bringer up a dva Middlemen, a v případě potřeby
o Middle man je pak oddíl zdvojen na hloubku tří řad. Aby bylo zabráněno
- značným přečinům, které páchají ti, kteří byli přijati, aby drželi
o Bringer up koně pro královskou službu, mají Leader, Bringer up nebo
Middlemen zástupu jezdců cvičit koně o svátcích a o nedělích po večerních
modlitbách. Dále pak má kapitán osobně, případně jeho poručík nebo kornet (s
vědomím nejbližšího králova náměstka) o svátcích svolat několik zástupů nebo
skvadronu jejich komanie, aby s nimi cvičili zacházení s jejich zbraněmi. Důstojníci,
a to jak jízdy, tak i pěchoty, vyšší stejně jako nižší, tedy seržanti, desátníci a

Ponaučení pro VÝCVIK se ZBRANĚMI

svobodníci, mají věnovat zvláštní péči pravidelnému cvičení s vojáky jejich kompanie, kteří přebývají blízko nich, a to podle toho, jak je cvičení potřeba.

Zvláštní péče a starost musí být věnována tomu, že ti, kteří najmou muže pro službu v jezdecku, nesmí o své vůli vyměnit ať již koně nebo jezdce, neboť by to vedlo k nutnosti neustále cvičit nového muže nebo koně, a předešlý výcvik by byl promarněn. Na místo toho musí vzít na vědomí, že muži a koně, určené pro královskou službu, byli k tomuto přiřazeni na výzvu krále (jak ukládá zákon), a proto musí být vždy připraveni odpovědět na výzvu králových důstojníků a nemohou být vyměněni bez vědomí a souhlasu kapitána, nejbližšího zástupce králova náměstka nebo bez oprávnění králova náměstka. Dále pak může být toto provedeno pouze za předpokladu, že je za chybějícího muže nebo koně nalezena dostatečná náhrada, a bylo to schváleno. A stejně tak jako muž nebo kůň nemohou být vyměněni nebo propuštěni bez vědomí kapitána nebo jiného vyššího důstojníka, není povoleno kapitánovi, aby tyto vyměnil nebo propustil bez schválení králova náměstka nebo jeho zástupce.

Zásadní péče má být věnována tomu, aby byla vytvořena zásoba zbraní, která pak může být poskytnuta v takovém množství, jaké je opravdu potřeba, aby lidé nebyli obtěžováni nutností zajišťovat si tyto sami. Dále také, aby byla v každém kraji vytvořena zásoba doutníků, prachu a kulí, k čemuž již byla vydána nařízení. Není však považováno za nezbytné, aby, do té doby, než vojáci dokonale zvládnou zacházení s píkou, a také s mušketou a furketou, kterými byli vybaveni, docházelo ke spotřebování jakéhokoli množství prachu. Následně pak má být výcvik prováděn slepými ranami, kdy je použito pouze malé množství prachu na pánvičku. Nikdy také nemá docházet ke zbytečnému plýtvání prachem, ale veškerý prach, který byl státem určen pro výcvik, má být určen pouze pro střelbu na cíl. V těchto případech je pak žádoucí, aby byly na vrub státu pořízeny malé ceny, které mají sloužit jako odměny při střelbě na tyto cíle, aby byla podpořena soutěživost mužů, kteří je získají.

Ponaučení pro VÝCITK se ZBRANĚMI

Tímto způsobem kraj uspoří více prachu, než kolik by tyto ceny stály, neboť soutěživost mužů a jejich snaha zdokonalovat se povede k tomu, že si budou na vlastní náklady pořizovat prach za peníze, které by jinak v těchto časech promarnili v hospodách.

V Londýně vytiskli BONHAM

NORTON a JOHN BILL,

Tiskaři jeho Nejjasnější

Královské Výsosti.

Léta Páně 1623.